

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

6. Subconditione turpi de futuro, quamvis non contraria contractui
matrimonij.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

certe in foro conscientiae nullum fore Matrimonium, & probati si id possit, etiam in foro fori, nam propterea antecedenti dicto, & num. 4. apposui illud (regulariter.) Ratio est, quia consensus Matrimonii totus, quantus quantus est, dependenter fit ab animo contrahentis.

9. Quamvis autem num. 3. absolute, & sine distinctione dixerimus, dispositiones ultimarum voluntatum celebratas sub conditione impossibili valere reiecta conditione, ita disponentibus iuribus, ut innuimus num. 3. unde id intelligi in vtroque foro teneat Turrianus? d. 15. dub. 9. num. 9. tamen Sanch. & Vasq. quos citat, sequiturque De Lugo, loc. cit. a n. 342. aiunt in dictis ultimis voluntatibus debere servari idem, quod dictum a nobis est modo in Matrimonio, id est eas factas sub modo impossibili, valere regulariter in foro externo, idque quando aliunde non constat de voluntate Testatoris, at non valere, si constat Testatorem apposuisse illam conditionem impossibilem sine animo disponenti, vel cum animo volendi illam expectare, quia, si attente expendantur iura, lib. 3. de condit. & demonstr. l. 1. de condit. & Instit. l. ab omnibus, §. 1. Delegatus 1. Instit. de hered. Instit. §. Impossibil. quando voluerunt, ut conditiones impossibiles in ultimis voluntatibus haberentur pro non adiectis, nihil aliud voluerunt, nisi, ut ut pro non adiectis praeferrentur ab ipsarum legum foro, praesumptio autem semper cedit veritati, quando de hac constat.

10. Quid in dubio, an affuerit eiusmodi animus?

Respondeo, tum in Matrimonio, tum in ultimis voluntatibus possessio stabit pro negatione Matrimonii, & pro negatione dispositionis. Lege Hurt, loc. cit.

Conditio impossibilis putata possibilis.

11. Enascitur ex dictis gravis haec dubitatio: Si conditio sit re ipsa impossibilis, sed possibilis reputetur (quod ex conjecturis colligi non raro potest) à contrahente Matrimonium, quid iudicandum?

Respondeo. Sanchez l. 5. matr. d. 3. n. 8. sentit, nullum tunc esse contractum Matrimonii, imò & nullam dispositionem ultimae voluntatis. Ratio est, inquit, quia tunc contrahens, & disponentis ita consentiunt: ut verè expectare velint implentionem conditionis; jam enim illam putantur possibilem, atque adeo, quae impleri possent. Quoniam ergo ex alia parte ea nunquam ponitur, nunquam purificabitur consensus, & sic nulla remanebunt contrahens, & dispositio.

12. At vero De Lugo, d. 22. de Instit. num. 374. putat non annullari Matrimonium, sed eam conditionem esse reiciendam, perinde, ac adiecta non fuisset, idemque dicit in ultimis voluntatibus. Rationem ducit ex Textu, in dist. cap. fin. de condit. appof. nam Pontifex absolute & sine distinctione definit, esse validum Matrimonium, & conditiones impossibiles esse reiciendas: haec autem iam absolute sunt impossibiles, quamvis à te non tales reputatae. Vtraque sententia est probabilis, modò haec posterior intelligatur juxta dicta n. 7. §. 8. & 9.

Conditio valde difficilis.

13. Subnascitur etiam sequens difficultas. Quid sentiendum, si conditio sit multum difficilis, quae equiparari solet impossibili, seu, ut aliqui loquuntur, si conditio non sit impossibilis per naturam, sed solum de facto propter ejus summam difficultatem? v. g. Te duco in uxorem, si Regnum mihi dotabis, si tu (inquit) mihi mille numerabis, &c. Vbi nota prius ex his, quamvis in se possibile, tamen etiam multis est valde difficile: Et posterior facile fortasse erit aliis, at difficillimum ei pauperi, qui deberet conditionem illam implere.

14. Respondeo. Prima sententia quae est Sanch. l. 5. matr. d. 4. num. 14. aliorumque asserit, Matrimonium sub priore conditione initum, id est sub conditione, quae quamvis comparatione aliquorum, sit possibilis, est ta-

men multis valde difficilis, esse validum (regulariter tamen juxta dicta num. 7. & 8. & conditionem illam rejeci, sicuti rejecitur conditio quaelibet physice impossibilis.) Ratio est, quia illa conditio verè est, & appellatur moraliter impossibilis; ergo, ut impossibilis debet rejeci. At verò Matrimonium sub posteriore conditione celebratum, id est sub conditione, quae cum sit respectu aliorum, sive facilis, sive possibilis, est tamen valde difficilis solum ei, qui illam debet apponere, haec prima sententia docet, esse invalidum, quia in jure non rejeciuntur, nisi conditiones absolute impossibiles, qualis non reputatur illa, quae solum respectu tui vnius est valde difficilis.

15. Secunda sententia, quae est Pont. l. 3. cap. 3. n. 15. & Castrop. d. 2. de spons. p. 1. §. 2. num. 2. asserit, ejusmodi Matrimonium contractum sub conditione valde difficile sive multis, sive vni non esse validum; si de facto non ponatur conditio, & conditionem dictam, non rejeci. Ratio est, quia conditiones impossibiles solum per naturam in jure rejeciuntur, non verò rejeciuntur haec conditiones, quae vocantur impossibiles de facto, cum haec verè sint potius difficiles, quam absolute impossibiles.

Et confirmatur, quia haec conditiones difficiles in dispositionibus ultimarum voluntatum non rejeciuntur à jure, ut probat ibid. Pontius, praesertim ex illo juris, Ex §. Impossibilis, Instit. de iur. iuris stipul. (Cui natura impedimento est;) ergo neque rejeci debent in Matrimonio, de quo Ecclesia definit ad similitudinem dispositionis civilis circa dictas ultimas voluntates.

16. Si conditio ex se possibilis, sed, vel per accidens, vel lapsu temporis fiat impossibilis, eam non esse numerandam inter impossibiles, & consequenter nequaquam rejeci in Matrimonio, rectè monent Sanch. Pontius & Castropalaus citati.

§. VI. De conditione turpi de futuro, quamvis ea non sit contraria Contractui Matrimonij.

1. Cum illud possumus, quod jure possumus, ideo conditionem hanc turpem appellare jura solent impossibilem. Accedit, quod impossibile judicari debet, hominem honestum velle facere id, quod turpe est, de hac enim loquimur, non verò de conditione turpi, quae poneretur ab alio sine contrahentium voluntate, ut si quis sic contrahat. Vendo tibi equum, si forte à latronibus tibi tuus ablatus fuerit; tunc enim valet contractus, quia turpitudine non ponitur, ut admittenda à contrahentibus, sicuti rectè notat De Lugo, d. 22. de contract. num. 368.

2. Dico igitur, hanc conditionem haberi pro non adiecta, debetque repelli in Matrimonio, perinde, ac repellitur conditio physice impossibilis, cum iisdem tamen limitationibus allatis §. praeced. num. 7. & 8. Ratio dicti est, quia ita definit loc. cit. Pontifex cap. final. de cond. appof.

3. Hinc fit, ut habet conditio; Te duco in uxorem, si te virginem inveniam, esse modo dicto reiciendam, quia est turpis; siquidem illam invenire Virginem vis, ad eam accedendo; at hic accessus turpis est, cum ante inventionem ejus virginitatis, illa non sit conjux tua. Dixi (ad illam accedendo) nam, si velis invenire modo licito, v. g. per obstericem, conditio turpis non erit, quare non rejecienda.

4. Quæret curiosus. Eademne doctrina est in ultimis voluntatibus, ita ut conditiones turpes in iis rejeci debeant?

Respondeo. Ita De Lugo, loc. cit. num. 370. cum hoc tamen discrimine, quod conditio impossibilis tunc solum habetur pro non adiecta in ultimis voluntatibus, quando non constat, Testatorem omnino voluisse dispositionem non subsistere, ablata conditione. At verò conditio turpis in iisdem ultimis voluntatibus semper aufertur, & dispositio valet, etiam si de contraria Testatoris

toris mente constet. Ratio autem huius rei est, quia ita absolute disponunt iura, ne ob metum lucri emittendi Legatarius vel haeres inducantur ad malum: regulariter tamen id etiam disponunt ex praesumpta vel interpretativa Testatoris voluntate. Et quidem valet legatum, quando non stat per Legatarium apponi modum turpem, sed per legem, quae modum illum, seu illud turpe onus merito vetat; ergo pari modo valet legatum sub simili conditione turpi.

§. Quid in ceteris contractibus communibus? Respondetur, in his ejusmodi conditiones turpes, nec rejiciuntur, nec impossibiles reputantur; obligantur tamen sic contrahentes rescindere ejusmodi contractum factum sub conditione turpi, ut sic patrandae turpitudinis impediatur, de quo ego late, lib. 7. in Decalog. cap. 5. §. 3. à num. 8.

§. VII. Sub conditione, qua inest contractui Matrimonii.

1. Si apponatur in contractu conditio, quae de se inest in dicto contractu, eoque modo exprimitur, quod inest, non suspendit contractum, sed statim est perfectus, v. g. *Vendo tibi equum, si consenseris*: quae est conditio tacite imbibita in omni contractu, vel: *si pretium dederis*, quae est conditio ex se inherens contractui venditionis. Ratio est manifesta, quia cum tacite, & expressi eadem sit ratio (de quo axiomate plura habent Pontius, l. 3. cap. 2. & Barbosa in tr. axiom. 218.) ejusmodi contractus non est per memoratas conditiones proprie conditionatus, sed solum per illas exprimitur id, quod de jure veri contractus est.

2. Id igitur pari modo se habet in contractu Matrimonii. Quare, si dicas: *Contraho tecum, si consenseris, si non es mea consanguinea, si nullum subest impedimentum*, non suspenditur Matrimonium, quia conditiones hae de se inest in Matrimonii contractu. Ita Sanchez, l. 5. matr. d. 1. n. 6. Pont. loc. cit. Avers. quae. 5. matr. sect. 6. V. In primis, alique.

3. Dixi (eo modo, quo inest) nam, si ejusmodi conditiones aliter exprimentur, non est mirum, quod suspendant. Sic in jure, l. si ita legatum, §. illi, si volet, ff. de legatis primo, suspenditur dispositio in sequentem modum facta: *Relinquo Titio legatum illud, si velit*: Sensus enim est, si se declarat, quod velit (quae declaratio non inest in dispositione) quare antequam declaraverit, se velle: non habet vim legatum; nam propterea, Titio ante declarationem mortuo, legatum non transmittitur ad ejusdem Titii haeredes. Simili modo in materia Beneficiaria, si dicat, Pontifex, vel Episcopus: *Confero tibi hoc Beneficium, si es idoneus*, non suspendit. At, si dicat: *Confero tibi hoc Beneficium si invenius saceris idoneus*, suspendit, quia illud explicatur, ut inest de jure Collationis, hoc verò, non item.

4. Quod ergo de his dispositionibus dictum est, servari etiam debet in Matrimonio. Unde, si sic illud in eas: *Contraho tecum, si Ecclesia id approbaverit*, suspendit, quia conditio aliter exprimitur, ac inest. Sensus enim est si facto examine constiterit, non adesse impedimentum. Ita Avers. l. c. V. Sed certe, cum Sanchez, l. c. aliisque quibus addit Coninch. citatum ab Aversa in contrariam partem; sed, si is attentè legatur, mihi videtur, esse pro parte hac, quae est communis.

5. Quando aliquis diceret, *si Deo placuerit, vendo tibi equum, auco te in uxorem*, &c. cum communiter intelligatur de voluntate beneplaciti Dei, quia omnia vult, vel permittit, nec suspendit contractum, nec Matrimonium, sed validè ea inest. At, si intelligatur de voluntate Approbationis, id est si Deus, ut bonum approbet, tunc, propter rationem modò dictam suspendit. Ita Sanchez, Aversa, alique citati.

Lege Pasqualigum tr. 3. q. mor. 36. qui ex allata doctrina colligit, legatum quoddam relictum Religioso, si

ipsum Religiosus petierit, nec ab ipso Religioso, nec ejus Monasterio obtineri posse nisi ipse Religiosus solaliter petat, nec satis esse, si petat Monasterium.

§. VIII. Sub conditione contraria contractui Matrimonii.

1. Si quis v. g. ita contrahat: *Te duco in uxorem, si non transieram dominium meum corpus ad conjugalem*, contrahit cum conditione, seu modo contrario substantiae matrimonii. Et his, vel similibus, irritum esse, & nullum matrimonium, quia non potest matrimonium subsistere sine suis substantiis, quae non immerito sic definitur Pontifex, *si de corpore non novum jus concedens, sed quod est de jure matris* declarans.

2. Atque id verum est tamen si altero ex conjugibus ejusmodi conditio apponatur, quia validus matrimonii aequè pendet ab utriusque consensu, ut contra Covarruviam, & alios requirentes ad nullitatem, ut conditio hae apponatur ab utroque, notat C. de h. de h. par. 1. §. 4. et Sanchez probabilem vocat Covarruviam.

3. Cum autem hae conditiones versari possint contra bona matrimonii superius dicta, Sacramentum, & Fidei, Prolem: Quæritur, an quæcumque conditio contra hanc tria, matrimonium irritet? Exemplum primum, *Contraho tecum donec, seu, si non inveniam pulchrum virum contra matrimonium Sacramentum, quod est indissolubile*. Exemplum secundi, *Contraho tecum, si te ad alium tradideris*, Exemplum tertii, *Contraho tecum, si non generare, vel educare prolem*.

4. Et omnes quidem conveniunt, conditiones contra bonum Sacramenti, & Fidei in primo, & secundo exemplo allatas irritare matrimonium, quia hae sunt essentialia matrimonii. At de conditione contra generationem proles Sanchez l. 5. matr. d. 10. putat ab irritari matrimonium, quia pari modo illius essentia ipsa pugnat.

5. Sed G. Hurtad. d. 7. matr. diff. 9. cum Vaf. Rold. Coninch. melius distinguit; atque, ad ea matrimonium irritari, quando apponitur conditio evitandi prolem modo illicito v. g. si deberet evitari, sumendo carnalem deiciendum factum, occidendo, vel non educando prolem susceperam, &c. Id enim est plane contrarium matrimonio: non autem irritari, quando apponitur conditio modo licito v. g. si evitanda esset filio proles, quia conjux nollet perire; quod utique licet ipsi est, vel, quia etiam nollet reddere, sed cum consensu alterius conjugis, pura emissio ex utroque voluntate Voto Castitatis: id enim non repugnat matrimonio, cujus essentia est obligatio ad transmittendum corpus in ordine ad generationem, non verò ipsi ab illis generatio, ut supra vidimus. Quare si ad alium proles fiat propter bonum finem ex utroque conjugis consensu, ut fuit in matrimonio Sanctissime Virgine, & Sancti Ioseph, nec illicita est, nec Matrimonium irritat repugnans.

§. IX. Sub conditione positiva, vel negativa.

1. Hæc, vel similis positiva conditio sine præfixione temporis: *Te duco in uxorem, si Romanus aliquis vnico*, & primo actu impletur. Debet autem impleri, quam primum moraliter possit. Ita Avers. §. 5. Matr. Quarto, unde, si occurrat moralis opportunitas, & bonam non adeas, solvitur contractus nisi matrimonium si adeas, stabilitur, & firmus redditur; jam enim promissum conditio. De hac conditione sic habet Textus (lib. 2. de condit. & demens. §. 1.) *Si in Contractu ascenderit, sic recipienda est, cum primum potuerit ascendere*.

2. Contra, hæc, vel similis conditio negativa sine determinatione temporis: *Te duco, si Romanus non appareat* proflus vana est, & nullum viquam parit matrimonium.